

Avsnitt 80: Bedömning i ämnesområden i grundsärskolan och gymnasiesärskolan

- INFORÖST:** Vi på Specialpedagogiska skolmyndigheten arbetar för att alla barn, elever och vuxenstuderande oavsett funktionsförmåga ska nå målen för sin utbildning. I podden förklarar, fördjupar och diskuterar vi specialpedagogik, och ger goda råd till dig som arbetar i, eller har barn som går i, förskolan och skolan.
- ERIKA:** Hej och välkomna till Specialpedagogiska skolmyndighetens podd *Lika värde*. I dag spelar vi in det här samtalet på distans, så om det påverkar ljudet så vill jag att du som lyssnar ska känna till det. I dagarna har vi släppt ett nytt studiepaket om ämnesområden i grundskolan och gymnasiesärskolan, och där du som lyssnar kan få konkreta verktyg och mycket inspiration i mötet med elever som läser inom ämnesområden. Och i det här poddavsnittet som vi spelar in i dag kommer vi att prata om formativ och summativ bedömning i ämnesområden, i det som fortfarande heter grundskola och gymnasiesärskola, men som från sommaren 2023 kommer att heta anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola. Och jag som leder samtalet heter Erika Bergman. Och gäster i dagens samtal är Daniel Östlund, docent och biträdande professor i pedagogik, med inriktning specialpedagogik vid högskolan i Kristianstad. Och Sofia Trapp, rådgivare med lång erfarenhet av att

2023-10-13

Dnr

arbeta inom grundsärskolan och att arbeta med elever med intellektuell funktionsnedsättning. Så jag börjar med att säga varmt välkomna till er.

SOFIA: Tack.

DANIEL: Ja, tack så mycket. Trevligt att vara med.

ERIKA: Och i dag så kommer vi att prata om bedömning av elever som läser inom ämnesområden. Och vad är skillnaden mellan att läsa enskilda ämnen och att läsa ämnesområden i grund- respektive gymnasiesärskola? Vad säger du, Sofia?

SOFIA: Grundsärskolan har två inriktningar, en som heter ämnen och en som heter ämnesområden. Den som heter ämnen, då läser man de samma ämnen som i grundskolan. Läser man ämnesområden har man klumpat ihop flera ämnen till ämnesområden, som innehåller olika delar, kan man säga. De fem ämnesområdena är kommunikation, estetisk verksamhet, motorik, verklighetsuppfattning och vardagsaktiviteter.

ERIKA: Vad kan man säga är syftet med bedömningen av elever som läser inom ämnesområden? På vilket sätt kan man använda den för att stärka eleverna? Vad säger du, Daniel?

DANIEL: Nej, men det är samma ... Det fyller samma funktion som för elever i allmänhet när vi arbetar med bedömning, det vill säga att vi vill nå en progression så långt som möjligt med eleverna. Och särskilt

2023-10-13

Dnr

viktigt för den här elevgruppen, skulle jag säga, som kanske historiskt sett har ... där vi kanske arbetat mer med ... kanske mer omsorgsbetonat ur ett historiskt perspektiv. Men jag tänker, det är också någonting som vi har lämnat bakom oss, och där vi har satt ett större fokus på kunskapsinhämtning. Och därmed också så behöver vi arbeta mer aktivt med att följa elevernas kunskapsutveckling. Vi behöver återkoppla till eleverna vad de gör för progression. Och vi måste som pedagoger och lärare noggrant följa den utvecklingen, så vi vet var eleverna befinner sig någonstans. Annars är det väldigt svårt att förlägga undervisningen på en nivå där vi möter eleverna i deras närmsta utvecklingszon.

ERIKA: Någonting som du vill lägga till, Sofia?

SOFIA: Jag tänker också att det är viktigt att få visa att de här eleverna, precis som alla andra elever, har rätt att utvecklas så långt som möjligt. Så man har rätt att få visa sina kunskaper för att också se ... så att vi ska kunna se när det behövs extra utmaningar, "kan jag komma lite längre", och det kan vi också få syn på i en bedömningssituation.

ERIKA: Och när man pratar om bedömning så brukar man prata om både summativ och formativ bedömning. Vad är det för någonting? Vad är skillnaden mellan de två? Jag tänker om någon av er berättar om det. Kan börja med dig, Sofia.

2023-10-13

Dnr

SOFIA: Om vi börjar med den summativa bedömningen så är det det som vi gör ungefär en gång om året när vi ska skriva omdömen. Vi samlar ihop all kunskap vi har om eleven och skriver ett omdöme. Det formativa är det som vi gör i undervisningen, varje dag, hela tiden, där vi tittar på vad var det som fungerade och vad var det som inte fungerade. Vad behöver jag ändra på i min undervisning för att det ska gå bättre för eleven. Och tillsammans med eleven så kan man också göra de formativa bedömningssituationerna, för att vi tillsammans ska lära oss vad som blir bättre för eleven.

ERIKA: Något du vill lägga till, Daniel?

DANIEL: Jag kan bara stämma in i det Sofia säger, och framför allt med just betoning på den formativa sidan av bedömningspraktiken, med att den innebär att man som lärare hela tiden står i relation, i en dialog med eleven. Och att man följer elevens lärande, och med stöd av olika typer av feedbackpraktiker arbeta för att eleven ska få så bra progression som möjligt, nå så långt som möjligt. Men i det arbetet så blir det också viktigt att ... Just med tanke på att vi, inom verksamhet där vi möter elever som läser ämnesområden, ofta är flera i klassrummet så blir det också viktigt att den här formativa bedömningen ... att vi samtalar om den med de kollegor som vi möter i klassrummet. Ofta arbetar man i konstellationer med speciallärare eller lärare och elevassistenter. Och beroende på vad det är för elevgrupp som vi möter,

2023-10-13

Dnr

om det är elever med mer omfattande funktionsnedsättningar, så innebär det ofta att vi är lite fler vuxna i klassrummet, och vilket då innebär ... ställer lite högre krav på att vi samtalar om elevernas progression. Och att det är en diskussion som är levande hela tiden, just med tanke på att vi vill att eleverna ska nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling.

ERIKA:

Det där tycker jag var intressant, för jag funderade just på det, hur kan man planera just för den här bedömningen. Och också då fundera över och bestämma vilka former man ska använda. För det blir viktigt, som du säger Daniel, eftersom att det är ett gemensamt arbete, ett arbetslag som gör det här tillsammans. Kan ni beskriva hur man kan lägga upp det där rent konkret?

DANIEL:

Om jag inleder så är ... en väldigt viktig utgångspunkt är att man är på samma sida i boken i arbetslaget som finns runt omkring en elevgrupp. Det vill säga att man delar den pedagogiska planeringen, så att alla i arbetslaget känner till vad är det för mål som eleverna ska arbeta med. Och också att man har delat idéer om hur är tanken att vi ska nå dit till de här målen, så att vi har en gemensam idé runt omkring det. Sen är det också viktigt att det ges tid och utrymme för att faktiskt samtala om elevernas progression i undervisningen. För att ofta så är det så att vi ser olika saker. Vi är olika människor, vi ser olika saker. Vi har olika bakgrund, och har olika erfarenheter och

2023-10-13

Dnr

kunskaper med oss in i undervisningspraktiken. Det är också så att ... Över en skoldag eller en skolvecka så är det så att ... lite beroende på vad man har för yrkesfunktion och arbetsuppgifter så följer vi eleverna i lite olika typer av situationer och sammanhang, men samtidigt där vi har möjlighet att se olika saker helt enkelt. Vi har gjort en del studier just om elevassistenters funktion, och där det då är elevassistenter som kan uttrycka till exempel att “vi ser ett visst innehåll som vi har arbetat med i ett sammanhang och där jag ser att eleven har inte riktigt greppat vad det handlar om då. Men när vi sen fångade upp det i ett annat sammanhang, i ett mer praktiskt eller ett praktiskt-estetiskt sammanhang, då kunde jag se att eleven greppade innehållet, förstod, och kunde genomföra utifrån den idé som vi hade haft i det andra sammanhanget.” Och den typen av erfarenheter är väldigt viktigt att vi delar med varandra i ett arbetslag när vi möter elever i olika situationer, under skoldagen eller under skolveckan.

SOFIA: Och jag tänker att en av nycklarna också är att faktiskt planera för bedömningar redan när man gör sin planering. Ibland så glömmar vi att vi ska tänka bedömningsformer redan när vi gör vår planering, och då tvingas vi bedöma någonting som vi kanske inte har undervisat om.

ERIKA: Hur kan man då som lärare tänka och planera när det gäller bedömning, om man har en elev som till

2023-10-13

Dnr

exempel inte pratar? Om det kommunikativa är en sån utmaning, hur kan man göra då?

SOFIA: Jag tänker att man får försöka vara detektiv i det som man gör, men också, man får vara lite klurig när man tänker på vilka former för bedömning som jag kan använda. Ett sätt som jag har använt mycket är att spela in video i det som händer i klassrummet, tillsammans med eleven, där man också kan få syn på “så här var det när vi började och så här ser det ut nu när du har kommit lite längre”. Men video har också fungerat som ett bra verktyg att få syn på det som faktiskt händer när vi är fokuserade på annat i klassrummet.

ERIKA: Har du något som du vill lyfta, Daniel?

DANIEL: Ja, absolut. Jag tänker också det här när det är elever som inte har ett ... även ifall man inte [?? 0:10:47] ... som man säger, att man pratar eller har ett verbalt språk så har alla elever andra sätt som de kommunicerar på. Då får man, i så stor utsträckning som möjligt, försöka anpassa sin ... både den typen av undervisning som man arbetar med, som då måste förhålla sig till hur eleven kommunicerar, och så att eleven kan utveckla sina kommunikationssätt så långt som möjligt. Så får man arbeta med bedömningen utifrån det. Det är ofta så att i andra sammanhang, när vi arbetar med bedömning, så kanske det just är verbala, och framför allt är den skriftspråkliga praktiken är någonting som vi använder oss väldigt mycket om. Och det är väl också det som gör att

2023-10-13

Dnr

ibland kan ... man tycker det kan vara utmanande att arbeta med bedömningspraktiken just när vi möter elever som är preverbala, eller kommunicerar på annat sätt än med talat språk och så. Och där tänker jag att det blir väldigt viktigt att arbeta med undervisning och bedömningspraktiker som blir autentiska, och framför allt meningsfulla för eleven. Det vill säga där eleven kan förstå i vilket sammanhang som det här ingår, så att inte eleven upplever att bedömningssituationer blir konstruerade. Då tror jag vi har väldigt svårt att nå fram, och kanske i synnerhet till elever som vi möter inom ämnesområden, utan det måste grunda sig i att bedömningssituationerna är så autentiska som möjligt. [hör inte 0:12:22] ett sammanhang som eleven känner sig trygg i, känner sig bekväm med, och där eleven upplever också att ”det här sammanhanget är meningsfullt för mig”, då tror jag att chanserna ökar väldigt mycket att eleverna kan visa sin kunskap på ett så bra sätt som möjligt.

SOFIA:

Och jag tänker också att det är viktigt att man tänker kring var gör vi bedömningen, när gör vi den, och vem är det som ska göra den. För det spelar också roll. Det är självklart så att det är läraren som har bedömningsansvaret, men det behöver inte vara läraren som ska genomföra bedömningssituationen, utan det måste vara den person som fungerar bäst med eleven i just den situationen. Och jag tror också att det finns ett värde i att jobba med verktygen, vad använder jag för verktyg för att göra min bedömning.

2023-10-13

Dnr

Och de verktygen behöver eleven också var trygg med.

ERIKA: Vad kan det vara för verktyg då som man kan använda och ha tillgång till, som exempel bara?

SOFIA: Jag tänker att man kan använda sig av en samtalsmatta till exempel, där eleverna med hjälp av bilder eller föremål kan visa. Eller vi kan visa eleverna hur vi jobbar och eleverna kan kommunicera med oss om sitt arbete.

ERIKA: Har ni råd att ge också, jag tänker om man som lärare eller lärarlag då har en eller flera elever i sin grupp som kanske tar ... det är ganska små steg som tas framåt och det sker över lång tid. Hur kan man jobba och tänka då för att få syn på den utvecklingen och de framstegen, som de individerna eller den individen gör? Vad skulle ni tipsa om?

DANIEL: Sofia har varit inne på det innan här och pratat om det. Men just video som format är ett ypperligt verktyg just för att få syn på var var vi någonstans när vi startade, hur har sen progressionen sett ut när vi har arbetat med ett specifikt innehåll, och hur ser det sen ut mot slutet. När vi tycker att vi börjar närma oss, att eleven har nått det där målet som vi har satt upp, eller elevgruppen har nått målet gemensamt, så att vi också har material som vi då kan gå tillbaka till och titta. Och det gör också det möjligt dels att analysera sin undervisning och resonera i ett arbetslag om ”hade vi kunnat göra det annorlunda”, eller titta på vad var det

2023-10-13

Dnr

som gjorde att det blev väldigt bra just i det här sammanhanget. Att man använder det på det sättet. Men det ger också framför allt möjlighet att vi kan ta med eleven på den här resan. Och om det är så att eleven läser den typen av bildspråk med rörlig bild och så där, och har den möjligheten, så kan vi också på ett väldigt konkret sätt då visa för eleven på elevens progression inom ett område. Så att det är någonting som jag gärna slår ett slag, extra slag för, att man arbetar lite mer systematiskt med att dokumentera sin undervisning med stöd av video. Och gärna tänka i början, någonstans på mitten, vad nu det kan innebära. Det kan se väldigt olika ut. Men också sen mot slutet, framför allt när man börjar närma sig, så att man har lite olika referenspunkter som man kan gå in och titta på. Och gärna då tillsammans med eleven eller eleverna.

SOFIA:

Och jag tänker också som lärare att man måste våga hålla i, hålla ut, fortsätta med de aktiviteter som vi håller på med lite längre än det som vi kanske tänker vanligtvis. Och Daniel var inne på det förut, vikten av att göra det tillsammans, för vi ser olika saker i arbetslaget. Vi ser olika saker i olika miljöer, och med olika personer. Och i det samtalet, tillsammans i arbetslaget, kan man få syn på elevens utveckling och framsteg som kanske inte är tydliga för en person bara.

ERIKA:

Jag tänker nu har vi pratat, fokuserat mycket på just det här med bedömningssituationen och så. Men jag

2023-10-13

Dnr

tänker, har ni själva exempel på erfarenhet av vad det betyder för eleverna, som man jobbar med och undervisar och undersöker framsteg? Vad betyder det för dem att få den här återkopplingen då i framsteg som har gjorts? Vad har ni varit med om? Det skulle vara jätteintressant att få det perspektivet också.

SOFIA: Jag arbetade ... Vi jobbade med läs- och skrivförmåga. Det var ingen av de eleverna som egentligen kunde läsa eller skriva, men vi jobbade med att framställa en liten bok om en apa. Och när den ... Och det gjorde vi under ganska många veckor. Men när den boken äntligen var färdig och eleverna kunde ta hem sin bok och läsa boken om apan, i alla fall återberätta den, så kunde jag se en ... de var stolta över att "det här har jag gjort, det här har jag lärt mig. Jag har gjort en egen bok." Så någon slags stolthet över att "jag gör något, jag presterar något, jag visar att jag kan saker".

ERIKA: Är det någonting som du tänker på, Daniel?

DANIEL: Ja. Nej, men jag kan instämma i det. Nu ligger min lärar- och elevassistentgärning ett antal år tillbaka i tiden. Men på den tiden så hade vi en annan läroplan, och med andra typer av mål. Och som jag minns det så arbetade vi inte så fokuserat kring kunskapsbedömning då som vi kanske gör nu. Det är mycket mer explicit uttalat i dag att vi ska arbeta med bedömning. Vi gjorde väl det, fast kanske mer implicit i vår vardagliga praktik på den tiden. Men det som jag ... såna här saker som man drar sig till

2023-10-13

Dnr

minnes kunde handla till exempel om när man har arbetat ... till exempel, vi arbetade tidigt med att man ska lära sig att skriva e-mail till exempel. Och för de eleverna som inte kommunicerade med skrift kunde vi då använda olika typer av programvara som gjorde att man kunde skicka bilder, både digitala och till exempel pictogrambilder till kamrater, och så vidare. Och när eleven hade utvecklat det så var det också någonting som vi såg. Det var framför allt det här med meningsfullheten. De upptäckte genom att vi kunde visa konkret hur det gick till, vi kunde se hur mejlet damp ner i kamratens dator bredvid [skratt] på det sättet. Det blev liksom ...

Någonting som var ganska abstrakt försökte vi göra väldigt konkret och tydligt, och där de då helt plötsligt upptäckte [?? 0:19:48] att "vi kan kommunicera med varandra genom den här skärmen och tangentbordet vi har framför oss". Och det var någonting som var väldigt roligt. Och det krävde så klart väldigt mycket tanke. Vi provade på vanligt sätt, så där att vi skickade och så, men det krävdes det här att vi satte datorerna bredvid varandra och när man kunde konkret se när man tryckte på send-knappen så poppade det upp i datorn bredvid [skratt]. Så att just den här konkretiseringen, och att det blir begripligt för eleverna, tänker jag är en nyckel i de här sammanhangen där det blir lyckat. Meningsfullt och begripligt och hanterbart. Det är väl tre såna här ledord som jag hade med mig i min lärar- och elevassistentgärning när jag arbetade med elever.

2023-10-13

Dnr

- SOFIA:** Jag har också mött elever där förväntan blev tydlig där ... efter många försök, många gånger [skratt] av samma fråga. Det var en fråga om hennes ... om färgen på hennes skor. Det var i sig inte så viktigt. Men jag kunde se att efter ett tag så hade hon förstått att ”nu kommer snart den här frågan om färgen på mina skor”, och att veta i förväg på något sätt att det fi... att “snart så är det min tur och jag ska få säga vad det är för färg på mina skor”. Och där någonstans kunde man hitta henne, i att jag såg att nu har hon förstått och nu finns en förväntan på att den här frågan kommer. Jag hade tröttnat många gånger innan jag kom till den punkten. Jag tänkte “nu gör vi någonting annat”, men för henne var det jätteviktigt att vi höll i och höll ut länge med samma sak, för att vi skulle få syn på att hon hade förstått.
- ERIKA:** Så jag tänker att det handlar också om den här tillfredsställelsen för individen, att faktiskt få se att det går att kommunicera, att man kan förmedla, tycker jag att det låter som att ni beskriver. Att det är det som är ... det är en viktig tillfredsställelse också som man behöver få som individ.
- DANIEL:** Absolut. Och där tänker jag också det här just med betydelsen av att i så stor utsträckning som möjligt, så klart beroende på var elevgruppen som man har ... var de finner sig någonstans i sin utveckling och så, men att hela tiden försöka fånga upp och resonera på det sätt som är gångbart för just de elever man möter. Resonera om deras lärande och deras progression i

2023-10-13

Dnr

lärande, just det där så att man någonstans försöker dra det mot att möta eleverna i någon sorts mer metakognitivt resonemang om deras eget lärande. Nu är jag medveten om att det låter komplext och abstrakt, och utifrån den elevgruppen som allmänt läser ämnesområden. Men jag tänker just med det här med att man ändå genom att resonera om lärandet, och hur tog vi oss från det här där vi startade, där vi arbetade med en viss sak och sen så arbetade vi med en process som innebar en massa spännande, intressanta, meningsfulla aktiviteter som ledde oss fram till att det blev ett lärande. Att resonera med eleverna om den här resan, tänker jag också kan bidra till att eleverna utvecklar egna strategier om hur de ... Nästa gång som vi ska gå in i något arbete, som vi gör hela tiden, nästa gång vi ska lära oss någonting, att man då kan tänka tillbaka. Förhoppningsvis då tänka [?? 0:23:34] "när jag arbetade med just det här, då använde jag mig av den här typen av strategier". Och att vi som kloka pedagoger runt omkring dem måste vara de som hjälper eleverna att påminna om det där, och koppla tillbaka till det [?? 0:23:46] som vi har gjort tidigare. Så att vi bygger hela tiden lärandet på sånt som vi har tidigare arbetat med i undervisningen, och att göra den processen och de kopplingarna synliga för eleverna. Det är någonting som jag tycker är centralt i all bedömning, att vi arbetar med just det där samtalet om, och kopplar tillbaka till så att man hittar strategier. Det handlar också om, om man ska tänka sig ett längre perspektiv ... så vi möter eleverna en ganska kort tid i deras liv, i skolsammanhanget.

2023-10-13

Dnr

Och vi tänker oss också att förutom att de ska lära sig ämnesinnehåll, som de har en massa nytta av, förhoppningsvis, i sitt vuxna liv sen och vidare i livet, så handlar det också om att få med sig olika typer av strategier som jag kan använda mig av. Dels kommunikativt för att göra min röst hörd, att människor förväntas lyssna på mig, och så vidare, men också när jag ska ta till mig nya innehåll. Så är det hela tiden för oss alla, att vi ständigt möter nya saker som vi behöver ta oss an, nya utmaningar. Och den typen av praktiker tänker jag är väldigt viktigt att vi involverar eleverna i, och samtalar om, så att vi också ger dem hållbara strategier som blir hållbara i ett livsperspektiv.

ERIKA:

Tänker på det du säger nu, Daniel, att det knyter an till det du sa inledningsvis, Sofia, just om att bedömningen också handlar om att man på något sätt säkerställer och verkligen arbetar för det att man har rätt att utvecklas så långt som möjligt. Att det är det, och det ...

DANIEL:

Exakt. Ja, exakt. Jag tänker, varje undervisningssituation som vi är involverade i. Och vi vet också att många i den här elevgruppen som vi möter kan vara mer här och nu-orienterade. Och det ligger också i sakens natur lite grann, när man har en intellektuell funktionsnedsättning [?? 0:25:37], att det kan vara svårt ibland med de här mer längre tidsperspektiven till exempel. Och föreställa sig saker i ett femårsperspektiv eller något annat, det är svårt

2023-10-13

Dnr

för oss alla i och för sig, ibland. Men det ligger liksom i det. Men då tänker jag att då måste vi som pedagoger och lärare, elevassistenter, som arbetar med eleven, tänka både ... i allt det vi gör, här och nu, måste vi också tänka "vad har det här för bäring för elevens utveckling i ett längre perspektiv?" De här kunskaperna, den här processen som vi arbetar med just nu, det är inte bara här och nu. Den har också en betydelse i ett längre perspektiv, och hur kan den då bli hållbar för eleven i ett livsperspektiv.

ERIKA:

Om vi då går vidare till det här andra bedömningsformatet, eller vad man ska kalla det för. Nu har vi pratat mycket om den formativa bedömningen, men hur behöver man arbeta för att bedöma förmågor summativt då, när det kommer till de elever som läser ämnesområden? Vad är det man bedömer och finns det något som man inte bedömer? Vad säger du, Daniel?

DANIEL:

Ja, den summativa bedömningen är väldigt viktig, för att det är på något sätt där man summerar upp vad kan eleven i relation till de mål som vi arbetat med. Och då är det väl som så att den dokumentation som man gör under en termin, runt omkring elevernas progression mot ... i relation till de mål som vi har satt upp, blir väldigt viktig. Den är direkt nödvändig att vi har och arbetar systematiskt med, så att vi sedan har ett gott underlag som vi sen kan göra den mer summativa bedömningen. Det vill säga, göra ett skriftligt omdöme som summerar upp hur långt har

2023-10-13

Dnr

mina elever nått i relation till de mål som vi har satt upp. Var befinner de sig just nu. Det blir också ett sånt viktigt avstamp, till exempel ifall man byter stadie och byter lärare, till exempel, och byter elevassistenter. Eller går från grundnivån till gymnasienivån, till exempel. Så blir ... Just de här summativa bedömningarna blir väldigt viktiga, för det är ett dokument som talar om vad kan eleverna för någonting. Och det blir också viktigt, så klart, för eleven själv att kunna se konkret "det här har jag lärt mig, det här kan jag". Det blir också viktigt för föräldrar, vårdnadshavare, syskon som möter eleverna ofta i ett annat sammanhang utanför skolan. Men det vi gör i skolan blir väldigt viktigt för dem, att också kunna se att "här kan vi utmana lite till, här kan vi göra andra saker. Vi ser här vad som faktiskt vårt barn eller vårt syskon kan i skolsammanhanget." Så att det dokumentet är oerhört viktigt för eleven, att det är elevens dokument som visar vad eleven kan.

SOFIA:

Och det är också viktigt för läraren, att det här blir avstampet också ... Den summativa bedömningen blir avstampet för vad vi ska göra framåt. Här är vi nu, men vad ska eleven kunna framåt och vad är nästa steg i utvecklingen. För att kunna göra det så måste vi också samla ihop vår ... det material som vi har och det som vi har gjort tillsammans med eleven, för att vi ska ha en chans att veta vart den ska, vad nästa steg är.

2023-10-13

Dnr

- ERIKA: Nu gör man också ändringar i skollagen med den nya bestämmelsen för betygsättning, som gäller från och med i sommar. De här ändringarna, berör de också grundskolan och gymnasieskolan, och vad är det de innebär i såna fall?
- SOFIA: För grundskolans ämnen innebär det en förändring i att man har fått andra typer av betygsriterier. För grundskolans ämnesområden så sätts inga betyg, så där har man i stället fått kriterier för bedömning av kunskaper. Men det man trycker på mer nu än tidigare är kanske att man ska göra en sammantagen, allsidig bedömning av elevernas kunskaper, och det gäller naturligtvis också inom ämnesområden på grundskolan. Det som står, som inte är något nytt men som har stått sen länge, är också att inom grundskolan så gör man bedömningen utifrån varje elevs förutsättningar, så därför kan man tänka att både undervisning och bedömning ser lite olika ut för de eleverna.
- ERIKA: Är det någonting som du vill lägga till, Daniel, när det kommer till de här ändringarna?
- DANIEL: Nej, jag tyckte Sofia sammanfattat det bra. Och generellt sett som inte bara specifikt går in på bedömningspraktiken, det är med de förändringarna som har gjorts i kursplanerna. De syftar också till att, som jag tolkar det i alla fall, det ska kanske bli lite lättare för lärare att undervisa elever som läser ämnen och ämnesområden i samma grupper. Det vill säga att det finns ... Kopplingarna har blivit lite tydligare, och

2023-10-13

Dnr

även de kopplingar som finns mellan ämnesområden och ämnen i grundsärskolan, eller som vi kommer säga framöver, den anpassade skolan, och det som finns i grundskolan. Så jag tänker att det här öppnar upp också för att kunna undervisa i ännu mer heterogena konstellationer, det vill säga, där vi möter olika ... vi har olika läroplaner i samma klassrum, som det här öppnar upp för, tycker jag, med de nya styrdokumenterna som nu lanserades nu 2022.

ERIKA: Mm, att det tydligare ... att det kopplar ihop på något sätt då, menar du, eller vad är ...?

DANIEL: Ja, men absolut. Att jag tycker jag ser att de kopplingarna finns, och att det kommer att bli förväntat lite mindre komplext [skratt], eller hur man ska uttrycka det, att undervisa elever, till exempel som läser ämnesområden och ämnen i samma klass, där det handlar i större utsträckning om att man kan kanske behöver arbeta just med differentiering av undervisning. Och det skulle också kunna innebära att man faktiskt har elever från grundskola, elever som läser anpassad grundskola eller grundsärskola, ämnen, och sen också ämnesområden faktiskt i samma grupp, som jag tänker att det öppnar upp för med de här nya styrdokumenterna för de ändringarna som ... där det mer handlar då, som Sofia säger också, om en mer helhet i bedömningen och en mer allsidig bedömning, som jag tänker då att det öppnar upp för. Att man kan genomföra undervisningen på ett lite annat sätt.

2023-10-13

Dnr

- SOFIA:** Och Skolverket har medvetet, på något sätt, jobbat för att de ska bli mer lika, använda mer liknande begrepp så att det ska vara lättare för lärarna att se att “det här ämnesområdet hänger ihop med de här ämnena” eller för att de helt enkelt ska likna varandra, skolformerna, för att det ska bli lättare för eleverna att få utvecklas så långt som möjligt.
- DANIEL:** Precis. Och det handlar också om det här med att de ... Just i det här sammanhanget så pratar vi om elever som läser ämnesområden. Och tänker man sig att en elev gör en väldigt god progression inom kommunikationsämnet till exempel, och når, börjar slå i taket lite grann där, då ska man så klart ... och det gör ... vet vi att lärare gör, och är väldigt duktiga på att öppna upp, för att då ska eleven kunna gå vidare och läsa svenska till exempel, inom ramen för grundsärskolans kursplaner då i stället. Så att man hela tiden ser ... Och jag tänker att med de förändringar som har gjorts så blir de kopplingarna ännu lite tydligare, att man ska kunna gå vidare och läsa, gå från ämnesområden till ämnen i de områden där eleven är särskilt motiverad, har möjlighet att gå vidare, så att det inte ska stoppa upp.
- ERIKA:** Ja, så det handlar om att skapa en möjlighet att utvecklas så långt som möjligt, som vi har pratat om.
- DANIEL:** Absolut.
- SOFIA:** Och det ... ja. Och det man o...

2023-10-13

Dnr

- DANIEL: Och samma gäller också genom ... så klart från ämnen i grundsärskolan eller den anpassade skolan, gentemot ämnen in i grundskolan, givetvis.
- SOFIA: Det man också har gjort är att man har minskat mängden kriterier för bedömning av kunskaper, eller betygskriterier, för att de inte ska vara så specifika som de var tidigare, utan mer ska gynna en övergripande, allsidig bedömning.
- ERIKA: Hörni, det här var jätteintressant att få prata om det här, men vi behöver tyvärr avrunda. Men innan vi gör det så skulle jag vilja att ni lyfter upp till lyssnare de tre viktigaste sakerna som man behöver tänka på när det gäller bedömning av elever som läser inom ämnesområden. Jag tänker du får börja, Sofia, så får du fylla på sen, Daniel.
- SOFIA: Jag tänker att tiden är viktig, att ta sig tiden tillsammans med eleverna, men också att låta eleverna få ta tid på sig. Jag tänker att det är jätteviktigt att se eleven, att möta eleven där eleven befinner sig, för att få syn på vad de faktiskt kan. Och att göra det tillsammans med andra, att ta hjälp av de som finns runt omkring, för att vi får en mer allsidig bedömning av eleven och elevens kunskaper på det sättet.
- ERIKA: Daniel?
- DANIEL: De tre viktigaste sakerna. Ett handlar om att ha god kännedom om vad eleverna ska lära sig för någonting. Och i det också ha lärt känna eleven så pass bra, byggt en relation med eleven, elevgruppen, så att man har en

2023-10-13

Dnr

god kännedom om på vilket sätt eleven kommunicerar, hur eleven förstår innehåll och så här. Så att man på ett så bra sätt som möjligt kan kommunicera till eleverna vad är det vi ska arbeta med i undervisningen, varför ska vi göra det, "på vilket sätt ska vi arbeta med din progression i det här ämnesområdet", till exempel. Så det är egentligen det första där, att resonera med eleven om vad är det för innehåll som man ska lära [?? 0:36:21]. Om vi berättar för eleverna och involverar dem i den här lärprocessen så är tanken att vi också når längre, om eleven vet vad det är man ska lära sig för någonting. Det andra sen är det här med att också tänka in det här med att eleverna, i arbetet med progression i undervisningen, är resurser för varandra. Det vill säga, att vi tänker också att de sociala aspekterna av lärandet är väldigt viktiga. När vi möter elever i ämnesområden så kan det vara många gånger så att det finns ibland stora behov rent omsorgsmässigt och rent fysiskt och så där, vilket gör då att vi ofta är ganska många vuxna i klassrummet, och vilket ibland då kan bidra till att vi arbetar mycket med en-till-en-praktiker. Och så tror jag att det måste vara i många sammanhang, men också viktigt att öppna upp och låta eleverna samspela med varandra i undervisningen, så att vi ser hur det här kamratsamspelet kan bidra till lärande, vilket gör att vi kanske också får syn på andra saker, vad eleverna behärskar i de olika ämnesområdena, när man gör det i samspel med andra elever då. Den tredje saken handlar om att vi behöver så långt som möjligt skapa

2023-10-13

Dnr

ett gemensamt språk i den här typen av miljöer, där vi ofta är många vuxna inblandade, så att vi pratar om samma sak. Det är ett sånt här delmål, tänker jag ofta, när man arbetar med att utveckla sin bedömningspraktik och blir duktigare på det, att man skapar ett gemensamt språk för hur vi samtalar om bedömning. Och det handlar inte minst om att vara överens om vad betyder de olika betygskriterierna, så att vi har en gemensam bas i det. Har vi det så kan vi också stötta eleverna att nå längre i sitt lärande.

ERIKA:

Tack för de tre respektive [skratt], får jag säga, era respektive tre råd. Så heter det. Och tack för att ni var med, Daniel och Sofia. Det var ett spännande och bra samtal, och jag tror att de som lyssnar kommer ha stor nytta utav det. Och till dig som lyssnar så vill jag också påminna om studiepaket ämnesområden, som du kommer att hitta på vår webbplats spsm.se. Och där finns också ytterligare studiepaket för dig som arbetar i grundsärskolan och gymnasiesärskolan, den här skolformen nu som kommer att byta namn om ett år. Och där finns också andra studiepaket inom många andra områden. Och på spsm.se så finns också inspirationssidor för olika ämnesområden, och där kan man hitta våra kurser och kommande digitala teachmeet också. Och där finns också våra andra poddavsnitt som du också hittar där poddar finns, som man brukar säga. Så med det så får vi säga tack och hej.

2023-10-13

Dnr

INFORÖST:

Tack för att du lyssnat på Specialpedagogiska skolmyndighetens podd. Fler avsnitt kan du hitta på vår webbplats och där poddar finns. Om du vill veta mer om oss och vilket stöd vi erbjuder, gå in på vår webbplats, spsm.se. Följ oss även på Facebook, Twitter och Instagram.

Signatur